

Asylrättsliga miniminormer inom EU

Stater har skyldigheter gentemot människor som flyr sitt land för att söka skydd. Dessa skyldigheter slås fast i flyktingkonventionen och andra viktiga konventioner som stater har anslutit sig till, och som bygger på staters suveräna rätt att ge internationellt skydd. Medlemmar av Europarådet och Europeiska unionen åtar sig också att följa de europeiska regelverken, såsom Europakonventionen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. EU-medlemsstater har således åtaganden på tre olika rättsliga nivåer.

Vad kräver då internationell och europeisk rätt att EU:s medlemsstater ska erbjuda skyddssökande? Syftet med denna rapport, av juristerna Elspeth Guild och Maja Grundler, är att reda ut vilka miniminormer som gäller i EU. Det handlar således inte om vilka nivåer som är önskvärda, utan om vilka nivåer som är de lägst tillåtna. Granskningen avser fyra grundaspekter av skyddssökandes rättigheter.

Miniminormerna sammanfattas i korthet här nedan. I rapporten finns fullständiga sammanfattningar på både engelska och svenska.

Tillträde till territoriet och principen om *non-refoulement*

En person som söker skydd får inte vägras tillträde eller utvisas på godtyckliga grunder. Europeisk rätt förbjuder också kollektiv utvisning; undantag får inte göras.

För att kunna utvisa en skyddssökande måste en stat ta hänsyn till risker för personen, oavsett om hon eller han utvisas till hemlandet eller till ett annat land. En stat måste även bedöma om det går att lita på diplomatiska försäkringar från andra länder, och sådana försäkringar ska hanteras enligt strikta villkor.

Tillgång till ett asylförfarande

Den som söker skydd har rätt till en fullständig och rättvis prövning av sin ansökan. En stat måste således behandla alla sökande på ett icke-diskriminerande sätt samt erbjuda resurser som skyddar dem och gör att de kan förstå och delta i asylprövningen.

Sökande måste kunna överklaga ett beslut. Beslutet ska då omprövas direkt och tillfälligt upphävas. Stater måste ge stöd till sökande med särskilda behov. Beslut om avvisning eller påskyndat asylförfarande kräver att hänsyn tas till hur personen kommer att behandlas i mottagarlandet.

Mottagningsvillkor, inklusive familjeåterförening

Skyddssökande är beroende av den stat där de har sökt skydd. Denna stat är således ansvarig för att erbjuda en standard som motsvarar existensminimum i fråga om bostad, mat, sanitet, vatten, kläder och levnadsvillkor samt ge tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård.

Normerna omfattar även utbildning och tillträde till arbetsmarknaden. Alla minderåriga skyddsbehövande ska till exempel ha tillgång till grundskoleutbildning på lika villkor som statens egna medborgare. Skyddssökande har även rätt till familjeåterförening, även om tillfälliga uppskov är tillåtna.

Förvar

Förvar kan vara tillåtet för att trygga en rättvis asylprövning och skydda den nationella säkerheten. Skyddssökande får inte godtyckligt berövas sin frihet: det krävs en individuell bedömning och att alternativ övervägs. Förvar i syfte att utvisa är bara berättigat så länge ett utvisningsärende pågår.

Frihetsberövade skyddssökande ska tillförsäkras mänskliga rättigheter. De ska ha tillgång till domstolsprövning eller överklagande. Förvar ska vara tidsbegränsat och pågå under kortast möjliga tid. Med jämna mellanrum ska frihetsberövandet omprövas och anläggningarna övervakas av en oberoende part. För vissa personer med särskilda behov kan förvar vara helt olämpligt.